

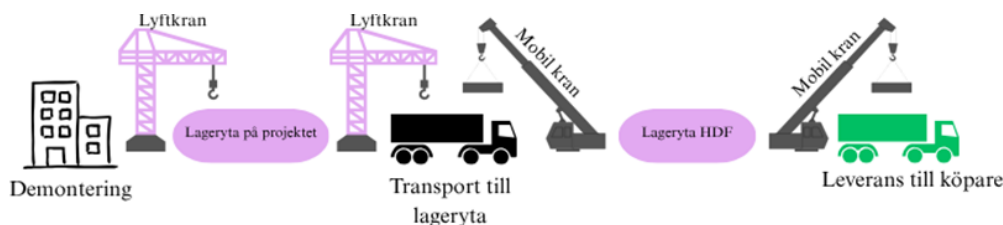
Det största hindret för återbruk är inte materialet, utan logistiken

I ett byggprojekt i Lund blev återbrukade håldäcksbjälklag fem gånger dyrare än ny tillverkade, men projektet minskade sina utsläpp med 35 ton koldioxidekvivalenter. Logistiken kan ofta vara avgörande om återbruk är en effektiv klimatlösning eller bara en kostnadsfråga.

Bygg- och fastighetssektorn står enligt Boverket för 22% av växthusgaser samt 39 % av allt avfall i Sverige. Branschens användning av en linjär ekonomi gör att avfallet bara ökar men det finns alternativ. Med ett mer cirkulärt tänk kan man återbruka material och på så sätt minska avfallet. Ett exempel på ett material med stor klimatpåverkan som kan återbrukas är håldäcksbjälklag (HDF), men en fungerande logistik för återbruket saknas.

I ett projekt i Lund sparade man uppskattat på 22 till 35 ton koldioxidekvivalenter genom återbruket av 300 kvadratmeter HDF men kostanden blev fem gånger dyrare än att köpa nytt. Ett projekt i Kristianstad med målet att återbruka 10 000 kvadratmeter har hittills, 18 mars 2026, sålt HDF:er motsvarande 200 ton koldioxidekvivalenter för ungefär hälften av kostnaden från Lundaprojektet. Skillnaden mellan de två projekten är ambitionsnivån för återbruket samt hur tidigt entreprenören blev inkopplad.

Utmaningen ligger i demonteringsmetoden men också i logistiken. Kostanden för kranar, transporter, mellanlagring, kvalitetsprövning och jakten på köpare behöver planeras och prioriteras i rätt ordning för att hålla nere på kostnader. Ett sent beslut kan påverka både kostanden och tidsåtgången rejält. Logistikmomenten i Kristianstadprojektet illustreras nedan, en minskning av dessa innebär en direkt minskning av logistikkostnaden.

Intervjuer med personer från byggprojekten visar på att större återbruksprojekt skapar förutsättningar för att utveckla effektivare arbetsmetoder och flöden, vilka i sin tur kan hålla kostnader nere. Efterfrågan på återbrukat material behöver ökas för att möjliggöra direkta leveranser utan mellanlagring, vilket minskar kostnaden för materialet. Detta kommer i sin tur göra återbruket mer tillgängligt och på så sätt minska bygg- och fastighetsbranschens utsläpp och avfall.

Det finns utmaningar i lagstiftningen som gör återbruket till en riskfylld process då det inte finns en branschgemensam standard, varken för kvalitetsprövning eller försäljning av återbrukat material. Detta begränsar möjligheter för både beställare och entreprenörer att tillämpa återbruket vilket gör den storskaligheten som krävs för metodutveckling begränsad. Därför behöver flertalet lagar ses över och formuleras för återbruk i framtiden.

Största begränsningen för återbruk är inte materialets ålder utan att allt från logistik till lagar och regler är anpassade utifrån att riva i stället för att demontera och återbruka. Ett större återbruk av tunga stomdelar i byggbranschen kommer minska både branschens klimatavtryck och avfall.

Av Cecilia Wäppling

LÄNK